

Стан та перспективи розвитку лісової сертифікації за схемою FSC в Україні

Павло Кравець

Національний представник FSC в Україні

Круглий стіл “Лісова сертифікація за схемою FSC – відповідь на глобальні виклики сучасності”, 23 листопада 2011 р., м. Київ

Законодавчо-правові засади лісової сертифікації в Україні

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року

- Містить положення щодо запровадження систем екологічного управління, програм екологізації окремих галузей, стимулів задля покращання екологічних характеристик продукції відповідно до встановлених міжнародних екологічних стандартів, які з деякими застереженнями можуть бути віднесені до лісової галузі.

Законодавчо-правові засади лісової сертифікації в Україні

Лісовий кодекс України

- Стаття 35 визначає лісову сертифікацію як складову частину ***організації лісового господарства***.
- Стаття 56 зазначає, що лісова сертифікація передбачає здійснення оцінки відповідності ведення лісового господарства ***міжнародним*** вимогам щодо управління лісами та лісокористування на засадах сталого розвитку.
- **Міжнародні вимоги реалізуються в рамках двох добровільних схем лісової сертифікації FSC та PEFC. В Україні поширення отримала лісова сертифікація за схемою FSC.**

Законодавчо-правові засади лісової сертифікації в Україні

- Серед нормативних документів, які регламентують ведення лісового господарства, що враховують вимоги лісової сертифікації, на увагу заслуговують “Правила рубок головного користування в Україні”.
- Передбачений Лісовим кодексом України “Порядок організації та проведення лісової сертифікації” досі перебуває в розробці.
- Принаймні, до п'яти підзаконних актів з питань ведення лісового господарства необхідно внести зміни з метою їх узгодження з міжнародними вимогами лісової сертифікації.
- **Існує нагальна необхідність удосконалення законодавства.**

Програмні засади лісової сертифікації в Україні

- Програмні засади лісової сертифікації частково знайшли своє втілення у таких документах:
- **Національний план з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки**
 - пункт 93 передбачає розроблення та затвердження національних стандартів у сфері управління лісами та лісокористуванням на засадах сталого і відновлюваного використання природних ресурсів, гармонізованих з міжнародною системою FSC;
- **Державна цільова програма “Ліси України” на 2010-2015 роки**
 - не містить прямого посилання на лісову сертифікацію, однак проголошує шляхи і способи розв'язання проблем у лісовому господарстві, які притаманні для неї.

Програмні засади лісової сертифікації в Україні

- Відсутнім є комплексний і системний підхід до втілення і розвитку лісової сертифікації.
- Процедури розроблення національних стандартів і стандартів FSC відрізняються, що ускладнюватиме їхню гармонізацію.
- Необхідним є внесення змін і доповнень до програм і планів дій у сфері навколишнього природного середовища та розвитку лісового господарства.

Інституційні засади лісової сертифікації в Україні

- Серед 20 акредитованих FSC органів сертифікації, сертифікаційні послуги в Україні надаються трьома компаніями: “SGS”; “NEPCoп”; “Лесная сертификация”. Ще кілька компаній планують активно працювати на ринку сертифікаційних послуг України.
- Досвід надання консультаційних послуг мають: НУБіП України; УкрНДІЛГА; НТ “Товариство лісової сертифікації”; РМЕО “Екосфера”.
- В 2004 році створена і функціонує робоча група з питань добровільної лісової сертифікації в Україні. Основна мета – розроблення стандарту FSC щодо сталого ведення лісового господарства в Україні.
- В 2005 році створено НТ “Товариство лісової сертифікації в Україні”, на яке покладено функції виконавського органу робочої групи.

Інституційні засади лісової сертифікації в Україні

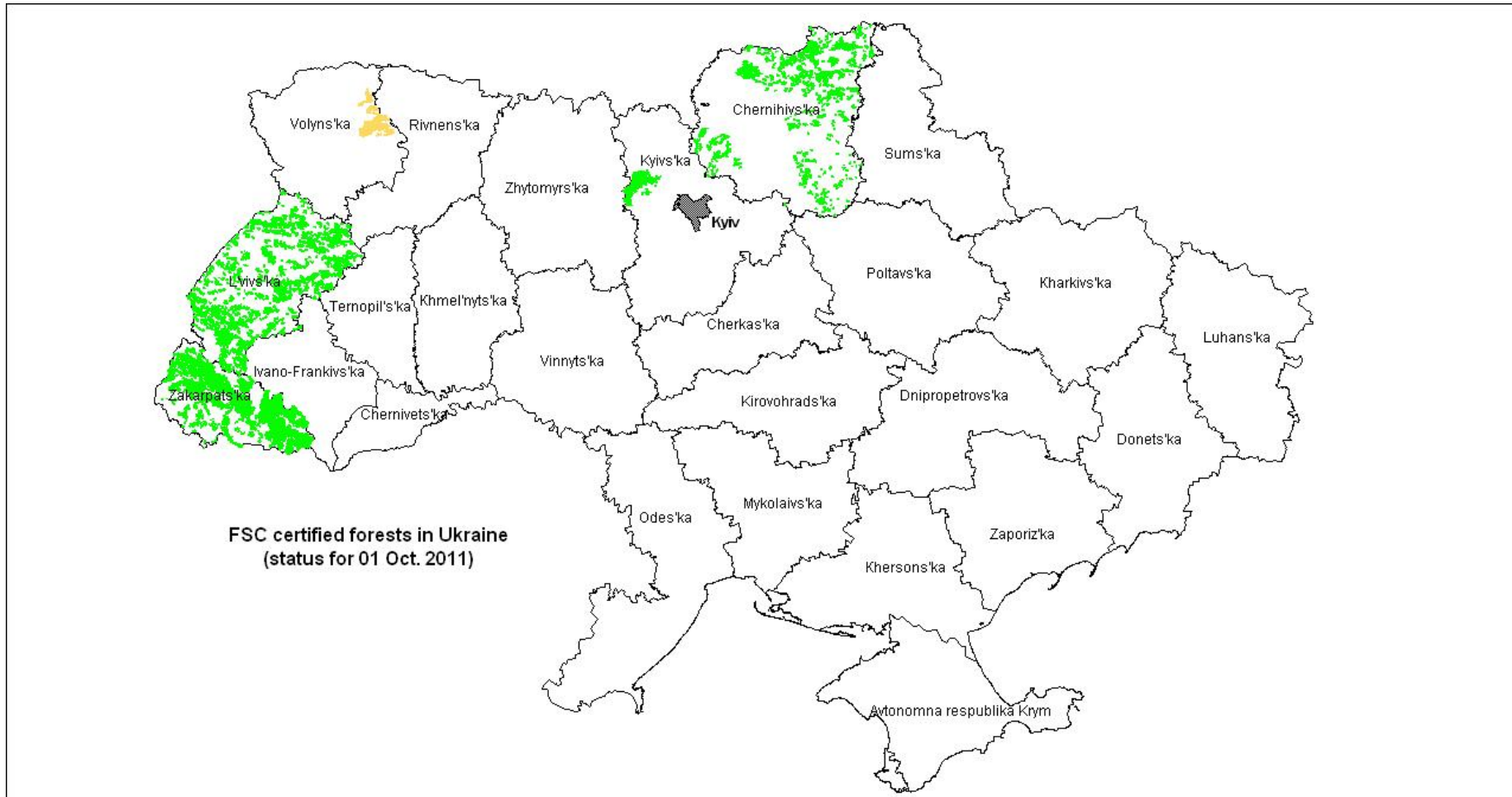
- В період 2007-2011 року FSC представлено Контактною особою в Україні.
- Починаючи з липня 2011 року статус підвищився до Національного представника FSC в Україні. Функції – офіційне представництво FSC в країні.
- **В Україні присутні авторитетні і потужні органи сертифікації, які формують конкурентне середовище на ринку сертифікаційних послуг.**
- **Існує експертне середовище з надання консультаційних послуг.**
- **Статус представництва FSC в країні підвищено.**
- **Необхідним є продовження розроблення і затвердження стандарту FSC щодо сталого ведення лісового господарства в Україні.**

Сертифікація системи ведення лісового господарства

- Площа сертифікованих лісів складає **1,2 млн. га.**
- Сертифіковано лише державні лісогосподарські підприємства в чотирьох областях (Закарпатська, Львівська, Чернігівська і Київська).
- Призупинено дію сертифікату одного підприємства Волинської області.
- Ведеться робота по сертифікації двох підприємств Житомирської області.
- Завершено роботу з підготовки до сертифікації державних лісогосподарських підприємств Івано-Франківської області.

Сертифікація системи ведення лісового господарства

Карта сертифікованих лісів

Сертифікація системи ведення лісового господарства

- Площа сертифікованих лісів складає лише 11% площі лісового фонду країни.
- Сертифіковані ліси розташовані нерівномірно і переважно зосереджені в західних областях країни.

Сертифікація ланцюга постачання продукції

- Сертифікацією ланцюга постачання продукції від виробника до споживача охоплено 36 деревопереробних та лісоторгових експортно орієнтованих підприємств.
- 70% усіх сертифікатів ланцюга постачання продукції було отримано протягом двох останніх років.
- Спостерігається подальше зростання зацікавленості в отриманні сертифікату ланцюга постачання продукції.
- Сертифікація ланцюга постачання продукції відбувається бурхливими темпами, однак деревопереробні підприємства стикаються з відсутністю сертифікованої лісопродукції або її недостатньою кількістю.

Контрольована деревина

- Стандарт контрольованої деревини дозволяє оцінювати “легальність” джерел походження деревини. При виробництві FSC продукції, допускається вміст “контрольованої деревини” до 30%.
- Оцінку за стандартом контрольованої деревини можуть здійснювати як органи сертифікації, так і компанії, які здійснюють закупівлю деревини у лісогосподарських підприємствах.
- Чотири компанії в Україні здійснюють оцінку контрольованої деревини.
- **Залишаються не використаними можливості сертифікації “контрольованої деревини” як тимчасового і проміжного етапу повноцінної FSC сертифікації.**

Сильні і слабкі сторони сертифікації лісогосподарських підприємств

Слабкі сторони

- Популярність групової сертифікації зумовлює ризики солідарної відповідальності, коли невиконання вимог одного із членів групи тягне за собою призупинення або ж відміну дії сертифікату для усієї групи.
- Наявність протиріч між принципами і критеріями FSC та вимогами національного законодавства.
- Консервативність та інерція в частині трансформації ведення лісового господарства у відповідності до вимог лісової сертифікації, особливо за екологічними принципами.
- Низький рівень знань, процедур і вимог лісової сертифікації.

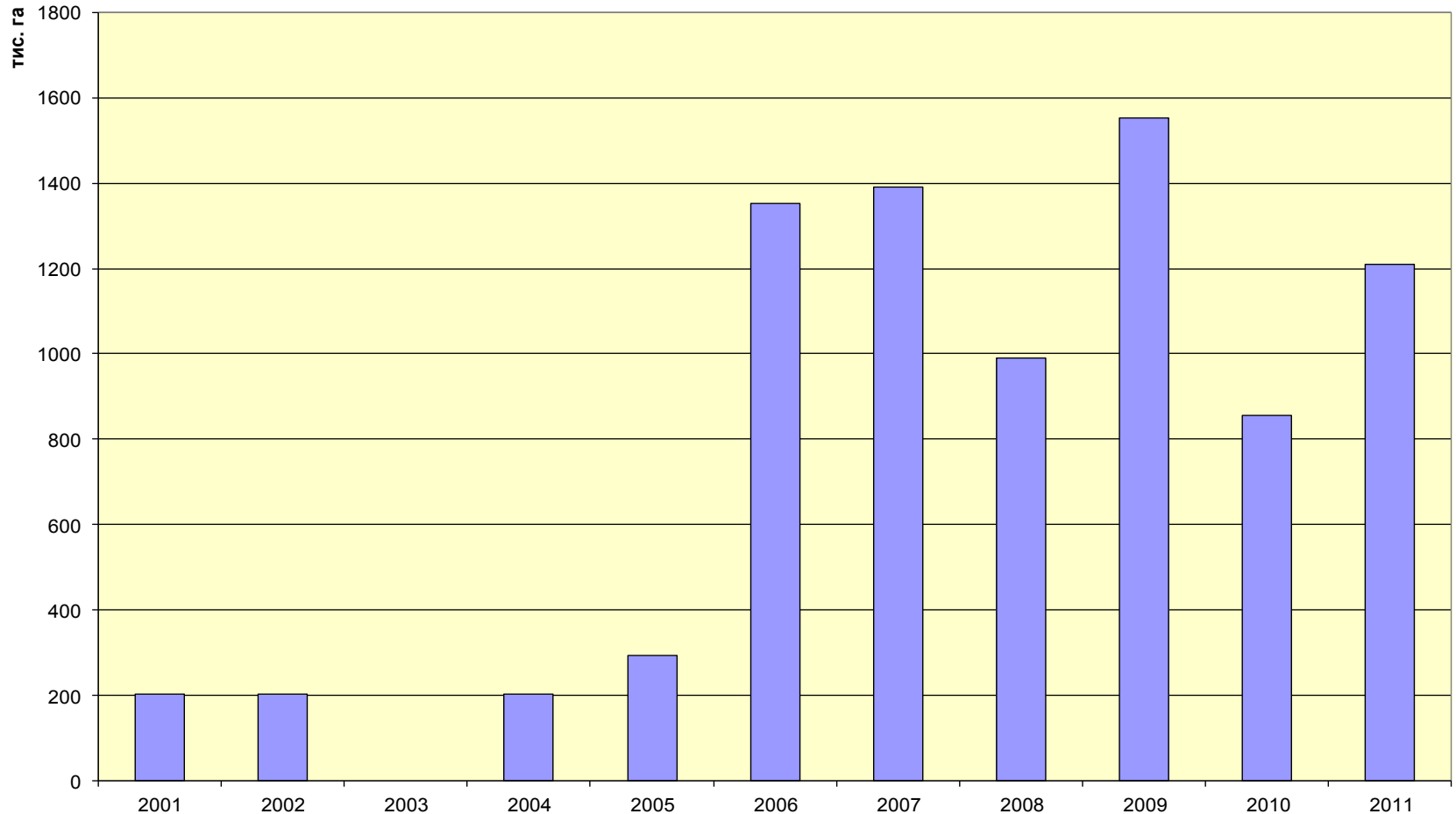
Сильні і слабкі сторони сертифікації лісогосподарських підприємств

Слабкі сторони

- Часто низький рівень управлінської культури та організації дотримання вимог лісової сертифікації, безініціативність у прийнятті управлінських рішень.

Сильні і слабкі сторони сертифікації лісогосподарських підприємств

Динаміка площі сертифікованих лісів

Сильні і слабкі сторони сертифікації лісогосподарських підприємств

Сильні сторони

- Загальний високий рівень ведення лісового господарства в Україні. За оцінкою експертів державні підприємства без попередньої підготовки на 70% відповідають вимогам стандарту.
- Високий рівень системи охорони лісів.
- Високий рівень керованості та виконавської дисципліни.
- Розроблений робочою групою проект стандарту FSC щодо ведення лісового господарств в Україні, за умови погодження із органами сертифікації, може бути взятий за основу для здійснення оцінки відповідності замість тимчасових стандартів, які є чинними на даний час.

Вартість сертифікації

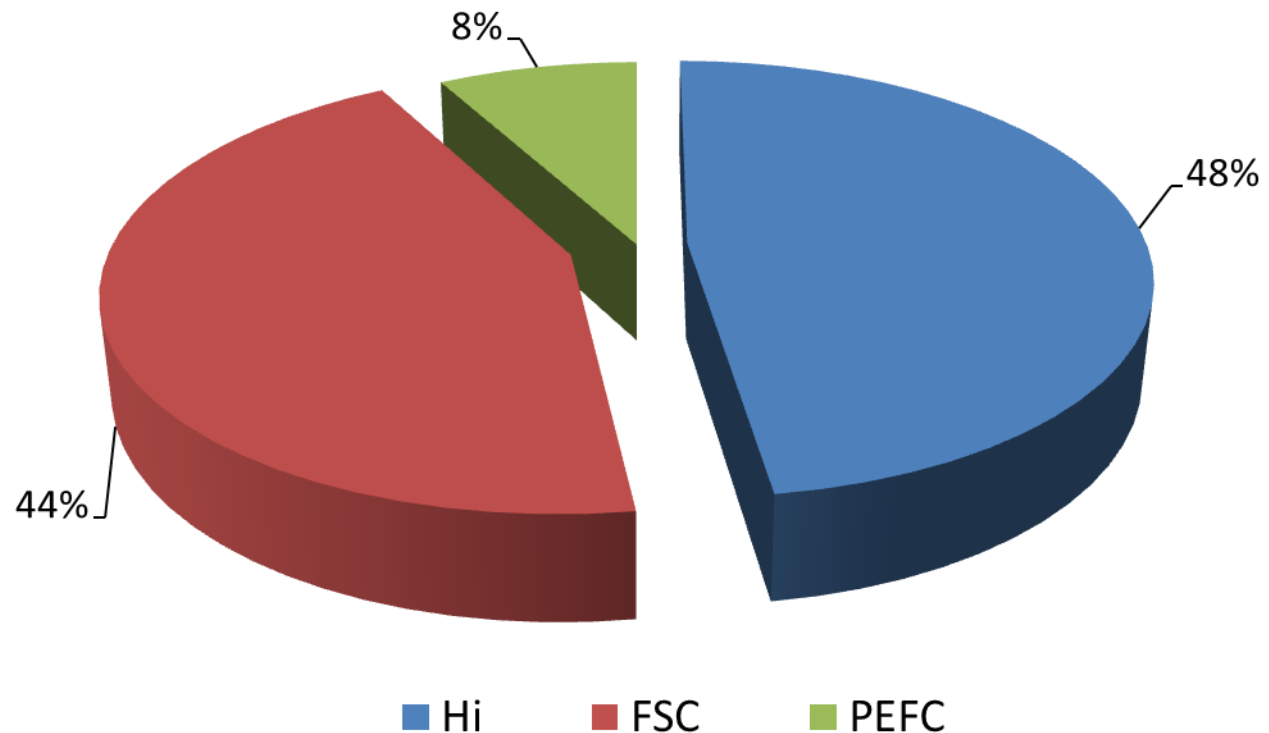
- Для середнього підприємства в Україні (25 тис. га), вартість індивідуальної сертифікації в перерахунку на 1 га/рік оцінюється в 1,63 грн., що складає 0,3% вартості реалізованої продукції на 1 га площі земель наданих в постійне користування.
- У разі групової сертифікації, вартість може бути зменшена принаймні вдвічі.
- Врахування інших витрат, які пов'язані з виконанням вимог сертифікації, збільшуватиме вартість лісопродукції до 0,6%.
- **Вартість сертифікації може складати 0,1-0,6% вартості продукції лісового господарства.**

Ринок сертифікованої лісопродукції

- В сертифікованих лісах заготовляється близько 2,3 млн. куб. м деревини, що складає близько 15% усього обсягу заготівель в Україні.
- Статистика реалізації лісопродукції як сертифікованої відсутня.
- Близько 40% усього обсягу заготівель деревини експортується у круглому або ж переробленому вигляді. При цьому 51% експорту лісопродукції спрямовується в країни ЄС. Значна частина лісопродукції, що експортується до інших країн світу насправді споживається в розвинутих країнах світу.
- Опитування 111 деревопереробних підприємств проведене за сприяння ДП “Укрлісконсалтинг” та Асоціації “Меблідеревпром” засвідчило зростання ринкових запитів сертифікованої лісопродукції.

Ринок сертифікованої лісопродукції

Результати відповіді на питання “*Чи стикаєтеся Ви з додатковими вимогами до продукції Вашого підприємства?*”

Ринок сертифікованої лісопродукції

- Загальна вартість експорту *деревини та виробів з деревини* (лісова і деревопереробна галузі) у 2009 році складала 665 млн. дол. США, що становить 1,7 % усього обсягу експортної виручки України. Для порівняння загальний обсяг продукції, робіт і послуг лісового господарства в 2009 році склав всього 392 млн. дол. США.
- **Експортна виручка складає вагомую частку у реалізації продукції підприємств лісового комплексу.**
- **Більше половини експортно орієнтованих лісопромислових підприємств стикаються з вимогами надання сертифікату FSC або PEFC.**

Висновки

- Оцінювання екологічних і соціальних аспектів походження сировини для виготовлення продукції з деревини і деревної маси набуває свого поширення не тільки як **ринковий інструмент**, але і як **обов'язкова вимога** серед розвинених країн світу.
- Експорт лісопродукції є **критично важливим** для фінансово-економічної діяльності підприємств лісового комплексу.
- Сертифіковані ліси займають **лише 11% площі** лісового фонду держави і **розташовані нерівномірно**. Значна частина експортно орієнтованої продукції **не може набутися статусу сертифікованої**.
- **Чинні програмні документи не відображають і не враховують** сучасні тенденції на ринку лісопродукції та законодавчі вимоги, що визначають пріоритетний розвиток лісової сертифікації серед інших інструментів екологічної політики.

Висновки

- Відсутня **координація і узгодженість** між потребами у сертифікованій лісопродукції підприємств деревопереробної та целюлозо-паперової промисловості та пропозицією зі сторони лісогосподарських підприємств.
- Лісова сертифікація на нинішньому етапі розвитку стає невід'ємною **умовою забезпечення вільної торгівлі** з розвинутими країнами світу, а отже, має розглядатися складовою економічної безпеки держави.

Ризики і можливі наслідки

Ризики

- **Недооцінка** сучасних тенденцій пов'язаних із пред'явленням неекономічних вимог до продукції лісового комплексу.
- **Неузгодженість і відсутність** координації такої діяльності між окремими господарюючими суб'єктами лісового комплексу (лісогосподарські – деревопереробні підприємства).
- **Зволікання** з визначенням плану дій щодо сертифікації системи ведення лісового господарства і, зокрема, оцінки легальності джерел походження деревини.

Ризики і можливі наслідки

Наслідки

- Відхід від інтеграційних і гармонізаційних процесів з ЄС в сфері лісового господарства.
- Втрата зовнішніх ринків і конкурентоспроможності підприємств лісового комплексу.
- Погіршення іміджу лісової галузі.

Пропозиції

- Прискорити розроблення нових та внесення змін і доповнень до існуючих нормативно-правових актів, які торкаються лісової сертифікації.
- Сформувати міжвідомчу координаційну раду з питань лісової сертифікації за участю усіх зацікавлених сторін.
- Розробити план дій щодо розвитку лісової сертифікації перебачивши, зокрема:
 - вивчення ринку сертифікованої лісопродукції для товарів українського виробництва;
 - визначення пріоритетності і етапності сертифікації лісогосподарських підприємств;
 - удосконалення механізму реалізації необробленої деревини в частині сертифікованої лісопродукції;

Пропозиції

- Розробити план дій щодо розвитку лісової сертифікації перебачивши, зокрема:
 - економічне стимулювання сертифікації підприємств лісового комплексу;
 - інституційне зміцнення лісової сертифікації;
 - завершення розроблення проекту стандарту FSC щодо сталого ведення лісового господарств в Україні та його акредитація;
 - підготовку фахівців, формування спеціалізованих курсів перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів;
 - розробку і втілення механізму залучення громадськості до підготовки управлінських рішень в лісовому господарстві.

Контактна інформація:

Павло Кравець

p.kravets@ua.fsc.org

(044) 527 88 00

067 502 38 45